

สรุปผู้บริหาร

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของเกาหลีในปัจจุบันมีส่วนของผลผลิตจากภาคอุตสาหกรรมและบริการเป็นหลัก ในขณะที่ภาคเกษตรมีขนาดเล็กและมีแนวโน้มลดลงไปเรื่อยๆ เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนใน GDP หรือ จำนวนแรงงาน การปกป้องตลาดและการให้การอุดหนุนในภาคเกษตรจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญ ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคที่พัฒนาก้าวหน้าและไม่ต้องพึ่งพาการปกป้องตลาดและการอุดหนุน เช่น ในภาคเกษตร

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนและเกาหลีในด้านการค้าสินค้าอุตสาหกรรมจะเป็นไปในลักษณะของ intra-industry trade ในขณะที่ด้านสินค้าเกษตรจะเป็นไปในลักษณะของ inter-industry trade ส่วนการเคลื่อนย้ายทุนจะเป็นไปในลักษณะของการลงทุนจากเกาหลีมาสู่อาเซียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นไปที่อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น ซึ่งไม่แตกต่างจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและเกาหลี แม้ว่าไทยจะเสียเปรียบดุลบัญชีเดินสะพัดมาตลอดในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ อาจจะเนื่องมาจากมาตรการด้านการค้าทั้งในด้านภาษีและมิใช่ภาษี แต่ไทยก็มีได้เป็นคู่ค้าที่สำคัญ กับเกาหลีเหมือนเช่นกับสิงคโปร์หรือมาเลเซีย

ในปัจจุบันอาเซียนได้ดำเนินการจัดหรือลดอุปสรรคทางการค้าลงอย่างต่อเนื่อง ภายใต้กรอบ AFTA โดยมีหลักการที่สำคัญคือ ความตกลงว่าด้วยอัตราภาษีพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (Agreement on the Common Effective Preferential Tariff - CEPT) ซึ่งครอบคลุมสินค้าทั้งเกษตรและอุตสาหกรรม และความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Cooperation – AICO) อย่างไรก็ตามในส่วนของการค้าบริการและการลงทุนนั้นยังมีความก้าวหน้าน้อยกว่าในเรื่องของการค้าสินค้า เพราะความตกลงในเรื่องการค้าบริการของอาเซียน (AFAS) มีได้อยู่ในกรอบ AFTA และยังไม่ได้มีข้อสรุป/ข้อตกลงที่ชัดเจน มีแต่เพียงกรอบให้เจรจา ฉะนั้นหากอาเซียนและเกาหลีจะทำข้อตกลงในเรื่องบริการก็อาจมีผลในเชิงลบต่อ AFAS เพราะเป็นการไปวางเงื่อนไขไว้ล่วงหน้า

การจัดทำ FTA ของเกาหลีที่ผ่านมา มีเพียง ซิลี และสิงคโปร์ เท่านั้นที่สามารถบรรลุข้อตกลงได้ ในขณะที่มีการชงกันในการเจรจากับญี่ปุ่น ข้อตกลงที่ทำกับซิลีที่สำคัญก็คือ มีการยกเว้นสินค้าอุตสาหกรรมบางตัว เช่น ตู้เย็น เครื่องซักผ้า ออกจากการเจรจาเพื่อแลกกับสินค้าเกษตร เช่น ข้าว แอปเปิ้ล เป็นต้น จึงทำให้เกาหลีบรรลุข้อตกลงกับซิลีได้ หลังจากที่ประสบปัญหาชงกันเป็นเวลานาน ส่วนข้อตกลงกับสิงคโปร์ยังไม่มีการเปิดเผยเนื่องจากอยู่ในระหว่างการให้ความเห็นชอบจากแบบจำลอง GTAP

ผลจากการศึกษา ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากแบบจำลอง GTAP พบว่า ภายใต้สถานการณ์ที่ 1 ที่มีการลดภาษีขาเข้าเป็นศูนย์ในทุกสินค้า ข้าวจะเป็นสินค้าหลักที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่วัดโดยการ

ขยายตัวของ GDP หรือ gain from trade จากข้อตกลงการเปิดการค้าเสรีกับเกาหลี โดยที่ไม่มีสินค้าอื่นใดสามารถทดแทนประโยชน์นี้ได้ ดังแสดงในสถานการณ์ที่ 2 เปรียบเทียบกัน

ข้อเสนอเชิงนโยบายในภาพรวมจึงอาศัยข้อค้นพบจากการศึกษาผลกระทบข้างต้น และได้เสนอให้จัดทำกรอบการเจรจาที่นำเอาเข้ามาเป็นตัวตั้งในการเจรจา โดยอาจยอมแลกกับรถยนต์สำเร็จรูปนำเข้าที่มีความจุกระบอกสูบเกินกว่า 3,000 c.c. เป็นต้น หากสินค้าข้าวถูกตัดออกจากการเจรจา ผลประโยชน์ของไทยที่จะได้รับจะมีเพียงการลดความเสียหายจากการขาดดุลการค้าแต่เพียงอย่างเดียวเนื่องจากความโดดเด่นในผลประโยชน์ของข้าวที่ไม่มีสินค้าอื่นทดแทนได้

ข้อสังเกตทั่วไปเกี่ยวกับร่างความตกลงแม่บท (Framework Agreement) ว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจโดยรวมระหว่างเกาหลีและอาเซียน และภาคผนวก 1

1. ความตกลงแม่บทมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะจะเป็นกรอบของการเจรจาทั้งหมด จึงควรระบุในความตกลงนี้โดยแจ้งชัดว่าข้อตกลงใดๆ ในความตกลงนี้ เช่นการใช้เกณฑ์ tariff line เป็นต้นจะตีความมิได้ให้มีผลเป็นการจำกัดสินค้าใดที่ไทยต้องการผลัก ดันให้อยู่ในขอบข่ายการใช้บังคับของความตกลงนี้เช่น rice and rice products(ซึ่งจะรวม ถึงบะหมี่สำเร็จรูปด้วย) โดยใช้ wordings ว่า shall not be construed to exclude rice and rice products from the coverage of this agreement และใช้ข้อความทำนองเดียวกันสำหรับสินค้าอื่นใดที่ต้องการให้อยู่ได้บังคับของความตกลงนี้ด้วย

ถึงสำคัญที่ต้องเจรจากำหนดให้เป็นหลักการอีกประการคือ Mutual Recognition Agreement-MRA ให้มีการยอมรับและรับรองความสมบูรณ์ของหนังสือรับรองคุณภาพและมาตรฐานสินค้าของกันและกัน เพื่อมิให้สินค้าที่ผ่านการตรวจรับรองคุณภาพของรัฐบาลีหนึ่งตอนส่งออกแล้วต้องถูกตรวจโดยรัฐบาลีอีกฝ่ายหนึ่งอีกครั้งตอนนำเข้าโดยให้มีการตรวจสอบได้ในลักษณะการสุ่มตัวอย่าง (sampling) เท่านั้นซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความ สำคัญมากในเรื่อง Trade Facilitation สำหรับสินค้าที่เน่าเสียได้ง่าย (perishable goods)

2. สำหรับเรื่องคู่ภาคีของความตกลงแม่บท ร่างความตกลงแม่บทแสดงให้เห็นว่าเป็นความตกลงทวิภาคีระหว่างเกาหลีกับอาเซียนซึ่งมีฐานะเป็นองค์การระหว่างประเทศที่เป็นบุคคลระหว่างประเทศแยกต่างหากจากรัฐสมาชิกของอาเซียนและมีความสามารถที่จะทำสนธิสัญญาในนามตนเอง (ในนามอาเซียน) ได้ ซึ่งในทางปฏิบัติประเทศอาเซียนจะต้องมีการประชุมกำหนดทำที่ร่วมกันเพื่อใช้ต่อรองกับคู่เจรจาก่อน แล้วให้เลขาธิการอาเซียนเป็นหัวหน้าคณะในการเจรจาในนามของอาเซียน โดยประเทศอาเซียนร่วมเจรจาอยู่ด้วย

อย่างไรก็ตามหากเป็นเจตนารมณ์และนโยบายที่จะทำความตกลงในนามของประเทศสมาชิกของอาเซียน ไม่ว่าจะ เป็นในรูปของความตกลงทวิภาคีระหว่างเกาหลีกับแต่ละประเทศสมาชิกของ

อาเซียนหรือในรูปแบบความตกลงพหุภาคีระหว่างประเทศอาเซียนทั้ง 10 ประเทศร่วมกับเกาหลี (เป็น 11 ประเทศ) ซึ่งมีใช้ในนามขององค์การอาเซียน ก็ควรแยกกันเจรจาเสียเลย ไม่ควรจะเจรจาทำความตกลงร่วมกันโดยให้ประเทศสมาชิกอาเซียนใดประเทศหนึ่งเป็นประธานหรือหัวหน้าคณะ เว้นแต่จะกำหนดทำที่ร่วมกันเสียก่อนว่าประเทศใดจะยอมสละผลประโยชน์ใด เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์อะไรจากเกาหลีได้เป็นการตอบแทนเพื่อให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศได้รับประโยชน์จากความตกลงนี้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมซึ่งในกรณีเช่นนี้นั้นก็น่าจะทำในนามขององค์การอาเซียนเสียเลยเพื่อให้มีอำนาจต่อรองสูงขึ้น

ในทางตรงกันข้ามการทำความตกลงในนามของประเทศสมาชิกอาเซียนแบบพหุภาคีจะเป็นช่องทางให้ประเทศอาเซียนอื่นๆสามารถเอาผลประโยชน์ของไทยไปแลกกับเกาหลีเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ที่ตนต้องการจากเกาหลีก็ได้ และโดยที่ผลประโยชน์ของประเทศอาเซียนมิได้สอดคล้องกันทั้งหมด เมื่อเห็นว่าไทยเสนอสิ่งจูงใจที่อาจทำให้ไทยได้ประโยชน์ที่ประเทศอื่นก็ต้องการ ประเทศนั้นก็อาจเสนอสิ่งจูงใจที่ดีกว่านั้นเพื่อแย่งชิงผลประโยชน์ดังกล่าวจากไทยได้

นอกจากนั้นผลเสียที่ตามมาคือ ความยุ่งยากในการเจรจาเรื่องอื่นๆ โดยเฉพาะเรื่องกลไกในการระงับข้อพิพาทซึ่งในทางปฏิบัติระหว่างรัฐสมาชิกอาเซียนเองไม่ยอมรับการระงับข้อพิพาทภาคบังคับ เช่นอนุญาโตตุลาการ แต่ในร่างภาคผนวกของความตกลงกับเกาหลีในเรื่องนี้มีการกำหนดไว้ให้รัฐภาคีทุกฝ่ายต้องใช้ระบบดังกล่าวระหว่างกัน(ดูรายละเอียดในข้อสังเกตเกี่ยวกับร่างความตกลงว่าด้วยระบบการระงับข้อพิพาทภายใต้ความตกลงกรอบว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจในลักษณะเบ็ดเสร็จระหว่างสาธารณรัฐเกาหลีและสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้)

3. ในประเด็นเกี่ยวกับขอบเขตการบังคับใช้ของความตกลงฯ ความตกลงนี้อาจครอบคลุมถึงเขตเศรษฐกิจพิเศษของเกาหลีใต้ที่ตั้งอยู่ในเกาหลีเหนือตามสัญญาเช่าในบริเวณที่เรียกว่า"เก็ช็อง"เมื่อพิจารณาเทียบเคียงได้กับสถานะของฮ่องกงในสมัยที่ยังอยู่ภายใต้สัญญาเช่าระหว่างอังกฤษกับจีน จึงถือได้ว่าเพื่อวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ เขตเศรษฐกิจดังกล่าวเป็นดินแดนของเกาหลีและอยู่ภายใต้บังคับของความตกลงฯ แต่เพื่อมิให้เกิดข้อพิพาทใดจึงควรระบุไว้อย่างชัดเจนในความตกลงฯ เสียเลยว่าจะให้ครอบคลุมถึงเขตเศรษฐกิจพิเศษดังกล่าวด้วยหรือไม่

4. เรื่องการค้าภาคบริการและการลงทุน ประโยชน์ที่ทั้งสองฝ่ายอาจได้รับมีไม่มากนักและที่สำคัญ กระบวนการเจรจาทำข้อตกลงในรายละเอียดเพื่อเสริมความตกลงแม่บทของอาเซียนว่าด้วยภาคบริการ (AFAS) มิได้อยู่ภายใต้กรอบความตกลงจัดตั้งเขตการค้าเสรีของอาเซียนหรือ AFTA และยังไม่บรรลุข้อตกลงที่เป็นรูปธรรมในเรื่องนี้ ดังนั้นการทำข้อตกลงใดในเรื่องเหล่านี้กับเกาหลีโดยปราศจากการกำหนดทำที่ชัดเจนในระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันเองย่อมจะส่งผลกระทบต่อสร้างข้อจำกัดให้กับประเทศอาเซียนในการเจรจาความตกลงเรื่องเปิดเสรีการค้าบริการในอาเซียนในอนาคต

5. ในร่างภาคผนวก 1 เกี่ยวกับ Rules of Origin ต้องเจรจากำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจนเรื่อง Local Content ซึ่งควรยึดตามหลักการของ AFTA เป็นเกณฑ์เพื่อเปิดโอกาสให้ส่งออกสินค้าได้สะดวกและไม่

ขัดกับที่ประเทศอาเซียนใช้ระหว่างกันนอกจากนั้นต้องจำกัดให้ใช้เกณฑ์ชั้นเดียว มิใช่สืบย้อนหลังไปถึงแหล่งกำเนิดของส่วนประกอบและวัตถุดิบที่ใช้ผลิตสินค้าด้วย มิฉะนั้นอาจมีผลเป็นการจำกัดมิให้สินค้าจากไทยได้รับสิทธิประโยชน์จากความตกลงฯ นี้ได้ เช่น กำหนดให้มีเกณฑ์เสริมจาก Local Content เรื่องแหล่งกำเนิดของส่วนประกอบ(component parts) หรือของวัตถุดิบที่ใช้ผลิตสินค้า เป็นต้น

6. เรื่องทรัพย์สินทางปัญญา เนื่องจากประเทศอาเซียนบางประเทศรวมทั้งไทยยังมีปัญหาเรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพราะให้ความคุ้มครองได้ไม่ครบถ้วนทุกประเภท ดังนั้นเพื่อป้องกันข้อพิพาทในภายหลัง จึงควรระบุในความตกลงฯว่าให้เป็นไปตาม TRIPs Agreement ซึ่งเป็นผลจากการเจรจาพหุภาคีภายใต้แอกต์ซึ่งประเทศกำลังพัฒนามีอำนาจต่อรองสูงกว่าการเจรจาพหุภาคีและถือได้ว่าเป็นมาตรฐานสากลอยู่แล้วจึงไม่ควรรับหลักการในรูปของ TRIPs Plus ดังเช่นที่สหรัฐอเมริกาต้องการ

7. ไทยควรเตรียมกำหนดทำที่เรื่อง denial of benefits ซึ่งเป็นหลักการที่ให้รัฐมีสิทธิไม่ให้วิสาหกิจของรัฐภาคีอีกฝ่ายหนึ่งได้รับสิทธิประโยชน์จากความตกลงฯ ในกรณีที่วิสาหกิจของรัฐภาคีอีกฝ่ายหนึ่งโดยนิตินัยอาจมีสัญชาติของรัฐนั้น แต่โดยพฤตินัย อยู่ภายใต้การควบคุมและบริหารของชนชาติของรัฐอื่นที่มีได้ร่วมเป็นภาคีในความตกลงนี้ด้วย การกำหนดทำที่ในเรื่องนี้ย่อมขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของชาติ โดยหากต้องการเน้นการส่งเสริมการลงทุนก็อาจควรมิใช่สิทธิในเรื่องนี้ก็ได้

8. ในประเด็นเกี่ยวกับการขอความเห็นชอบจากรัฐสภาตามมาตรา 224 ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน พ.ศ.2540 ในการที่ไทยดำเนินการเพื่อเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) ก็ได้ขอความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติ(ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ) แล้ว ทำให้หลักการต่างๆรวมทั้งของแอกต์(ซึ่งไทยก็เป็นสมาชิกอยู่ด้วย)มีผลใช้บังคับต่อประเทศไทยทั้งหมด ซึ่งรวมถึงเรื่องการก่อตั้งเขตการค้าเสรีตามมาตรา 24 ของแอกต์ด้วย ดังนั้น การทำความตกลงก่อตั้งเขตการค้าเสรีซึ่งกระทำภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก (WTO) จึงไม่ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาอีก ในทำนองเดียวกับการยอมรับผลการเจรจาการค้าพหุภาคีระหว่างประเทศในการประชุม WTO ซึ่งเป็นความตกลงเพิ่มเติมจากพันธกรณีที่มีอยู่ในขณะที่เข้าเป็นสมาชิกของ WTO ที่รัฐสมาชิกทั้งหลายต้องปฏิบัติตาม เช่นการค้าภาคบริการ เป็นต้น

แต่หากมีข้อตกลงใดในความตกลงก่อตั้งเขตการค้าเสรี ที่ยังไม่มิกฎหมายรองรับ เช่นเรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งปัจจุบันกฎหมายไทยยังคุ้มครองไม่หมดทุกเรื่อง เมื่อสภานิติบัญญัติให้ความเห็นชอบต่อการเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกแล้ว หากจำเป็นต้องคุ้มครองเพิ่มเติมในเรื่องอื่นใด รัฐสภาก็ต้องออกกฎหมายอนุวัติการหรือแก้ไขกฎหมายให้รองรับข้อผูกพันนั้นๆให้ มิฉะนั้นประเทศไทยก็จะตกอยู่ในฐานะผู้ละเมิดสนธิสัญญาระหว่างประเทศซึ่งจะทำให้ต้องรับผิดชอบต่อภาคีอีกฝ่ายหนึ่งตามหลักState responsibility

9. ควรมีข้อบทสุดท้าย หรือข้อบทการบริหาร (final clauses หรือ administrative clauses) เอาไว้ด้วยว่าหลังจากที่ใช้ความตกลงนี้แล้วทุกๆ 4 หรือ 5 ปี (แล้วแต่จะตกลงกัน) รัฐบาลก็จะพิจารณาทบทวนความตกลงนี้เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับสถานการณ์และปัญหาใหม่ๆ ได้

ข้อสังเกตและจุดยืนเกี่ยวกับเกณฑ์สำหรับพิจารณาแหล่งกำเนิดของสินค้า (Rules of Origin)

ในร่างความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้าแห่งความตกลงแม่บทว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจในลักษณะเบ็ดเสร็จระหว่างสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสาธารณรัฐเกาหลี และในร่างภาคผนวก เกี่ยวกับ Rules of Origin and Operational Certification Procedures for the ASEAN-Korea Free Trade Area ควรจะต้องกำหนดเกณฑ์ให้ชัดเจนในประเด็นต่างๆดังต่อไปนี้

1. เรื่อง local content และแหล่งกำเนิดของชิ้นส่วนและส่วนประกอบโดยสมควรให้จำกัดอยู่เพียงชั้นเดียว มิใช่ให้สืบย้อนหลังไปด้วก่อนหน้าแหล่งกำเนิดนั้น ส่วนประกอบนั้น มีที่มาจากที่ใด แต่ถ้าวินิจฉัยการสืบย้อนเรื่องต้นกำเนิดของสินค้านั้นไป 2 ชั้น ก็จะทำให้มีโอกาสเกิดข้อพิพาทกันได้มากและจะสร้างปัญหาให้ประเทศอาเซียน

2. ฝ่ายไทยไม่ควรยอมรับเงื่อนไขและข้อจำกัดในลักษณะเดียวกับที่จีนเรียกร้อง เพราะจะเป็นช่องทางที่จำกัดขอบเขตของการเปิดการค้าเสรีในลักษณะเป็น NTB แฝงได้ในภายหลัง

3. ร่างตัวบทว่าด้วย rules of origin and operational certification procedures for AKFTA ข้อเสนอของอาเซียนในข้อ 2 (a) ส่วนที่ขยายความว่า wholly obtained/produced or จะเป็นผลให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์จากความตกลงนี้น้อยมากเพราะสินค้าของไทยส่วนใหญ่มักจะผลิตโดยใช้วัตถุดิบตลอดจนชิ้นส่วนและส่วนประกอบที่นำเข้าจากต่างประเทศ

4. มาตรา 5 ของร่างความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้าฯ ในส่วนที่เกี่ยวกับ rules of origin โดยหลักการแล้วจะต้องใช้สำหรับความตกลงนี้ทั้งหมดทุกเรื่อง ดังนั้นหาก rules of origin and the operational certification procedures ตาม annex 3 ที่กล่าวถึงในมาตรา 5 คือ ร่างตัวบทว่าด้วยเรื่องนี้มาตรานี้ควรตัดออกทั้งหมด เพราะถ้าคงไว้จะมีผลว่านอกจาก products หรือ goods แล้วแต่จะเลือกใช้คำไหน เรื่องอื่นๆ ในความตกลงจะนำเกณฑ์นี้มาใช้ไม่ได้

5. ประเด็น Cumulative Rule of Origin การจำกัดปริมาณของ local content ให้มีต้นกำเนิดในเขตการค้าเสรีเพียง 40 % จะมีประโยชน์แก่ประเทศอาเซียนมากกว่าเกาหลี เพราะเกาหลีผลิตสินค้าทุกอย่างได้ในลักษณะเบ็ดเสร็จ ในขณะที่ประเทศอาเซียนจะมี local content 100% ได้เฉพาะสินค้าเกษตรเท่านั้น ส่วนสินค้าแปรรูปและอุตสาหกรรมต้องมีบางส่วนนำเข้าจากต่างประเทศ ถ้าจำกัดให้ต้องนำเข้าจากเขตการค้าเสรีก็จะไม่สามารถใช้วัตถุดิบและส่วนประกอบที่นำเข้าจากต่างประเทศและมีราคาต่ำกว่าได้

6. Fish & Fishery Products ในส่วนที่เกี่ยวกับความในข้อ 3 เรื่อง Wholly Obtained Products ของ ร่าง Rules of Origin and Operational Certification Procedures for the ASEAN-Korea Free Trade Area จะมีผลกระทบต่อ การส่งออกสินค้าที่เกี่ยวข้องประเภทนี้ของไทยเป็นอย่างมาก เพราะทรัพยากรประมง ในน่านน้ำไทยมีเหลืออยู่น้อยมาก สินค้าประมงสำเร็จรูปส่วนใหญ่ของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผลิตภัณฑ์ปลาทูน่าเกือบทั้งหมดของไทยอาศัยวัตถุดิบจากการจับของเรือประมงชาติอื่น

7. คำว่า customs control or customs surveillance ในข้อ 8 อาจมีผลให้รัฐนั้นมีสิทธิตรวจสินค้าที่ ผ่านแดนได้ซึ่งไม่น่าจะชอบด้วยเหตุผลและหลักการตามกฎหมายเพราะสินค้านี้ได้เป็นสินค้านำเข้า

ข้อสังเกตเกี่ยวกับร่างความตกลงว่าด้วยระบบการระงับข้อพิพาทภายใต้ความตกลงกรอบว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจในลักษณะเบ็ดเสร็จระหว่างสาธารณรัฐเกาหลีและสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประเทศอาเซียนสมควรที่จะดำเนินความสัมพันธ์จากกันฉันมิตร ดังนั้นกลไกการระงับข้อพิพาทใดที่จะมีผลและรูปแบบในทำนองเดียวกันกับการวินิจฉัยชี้ขาดโดยอนุญาโตตุลาการเป็นสิ่งที่พึงจะหลีกเลี่ยง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในทางปฏิบัติที่ผ่านมา รัฐสมาชิกของอาเซียนเองจะใช้อนุญาโตตุลาการเฉพาะในเรื่องข้อพิพาทระดับภาคเอกชนเท่านั้น โดยไม่ใช้ในภาครัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการตีความสนธิสัญญา หากมีการวินิจฉัยชี้ขาดโดยอนุญาโตตุลาการก็จะเกิดความรับผิดชอบระหว่างประเทศ ซึ่งรัฐต้องรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาและไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการนี้ซึ่งเน้นที่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้า มิใช่ที่การระงับปัญหาพิพาท อันขัดต่อสปริตและหลักการของความตกลงเพื่อความร่วมมือประเภทนี้ เพราะแม้แต่กลไกในการระงับข้อพิพาทภายใต้กรอบของแอกต์และองค์การการค้าโลกก็ยังไม่ถึงขั้นการระงับข้อพิพาทภาคบังคับโดยอนุญาโตตุลาการ

โดยสรุปแล้ว ส่วนใดที่เป็นการระงับข้อพิพาทที่มีลักษณะรวมขอมกันควรจะได้รับได้ โดยเฉพาะเรื่องการปรึกษาหารือในมาตรา๓ และการระงับข้อพิพาททางการทูตหรือทางการเมืองอื่นๆ เนื่องจากปราศจากผลผูกพันและบังคับทางกฎหมายซึ่งแม้จะทำให้การระงับข้อพิพาทต้องใช้เวลาบ้าง แต่ก็ให้หลักประกันและความมั่นใจแก่รัฐภาคีในความตกลงว่าสามารถร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในโครงการนี้ โดยที่อำนาจอธิปไตยของตนไม่ถูกจำกัดลงจากกลไกการระงับข้อพิพาทภาคบังคับ

ข้อสังเกต จุดยืนในการเจรจา และข้อเสนอเชิงนโยบายกับบริการและการลงทุน

ข้อสังเกตอาจกล่าวโดยสังเขปได้ดังนี้คือ (1)การที่กรอบเจรจาได้เปลี่ยนแปลงไปจากทวิภาคีระหว่างอาเซียนกับเกาหลีมาเป็นพหุภาคีระหว่างรัฐสมาชิกอาเซียนกับเกาหลี ทำให้เกิดมีผลกระทบอย่างมากทั้งในด้านสินค้าและบริการ (2)ผลที่ติดตามมาที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ขอบเขตการศึกษาได้เปลี่ยนไปจาก TOR จากผลการศึกษาพบว่า ไม่มีcommon position ของ AFASปรากฏเป็นทางการที่จะเป็นข้อผูกพัน และ/หรือ พันธกรณีที่แสดงถึงท่าทีร่วมกันของอาเซียนดังเช่นในAFTAที่สามารถเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์เพื่อที่จะนำเสนอสาขาบริการใดที่ให้คุณ/โทษกับประเทศไทย และ (3)ข้ออ้างด้านภาษีและที่มีใช้ภาษีที่พรมแดนว่าจะเป็นการอุปสรรคต่อการลงทุน(จากต่างประเทศ)เพื่อย้ายฐานการผลิต และเป็นเหตุจำเป็นต้องเจรจาเปิดการค้าเสรีเพื่อแลกกับการลงทุนดังกล่าวนั้น ไม่สมเหตุผล เพราะเป็นการให้ผลประโยชน์ที่ซ้ำซ้อนกันกับการส่งเสริมการลงทุนที่มีอยู่แล้วและไม่ควรทำทั้งสองอย่างทั้งการลดภาษีสินค้านำเข้าเพื่อไม่ต้องย้ายฐานการผลิต และการส่งเสริมการลงทุนเพื่อย้ายฐานการผลิตไปพร้อมๆกัน

จุดยืนในการเจรจา หากมิได้เป็นไปในกรอบทวิภาคีระหว่างอาเซียนกับเกาหลี แต่เป็นการเจรจาพหุภาคีระหว่างรัฐสมาชิกอาเซียนกับเกาหลีแล้ว เป็นการยากที่ไทยจะไม่เสียเปรียบในการเจรจา เพราะโดยเปรียบเทียบ ไทย ในฐานะรัฐสมาชิกอาเซียนจะอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าอาเซียน และเป็นจุดยืนในการเจรจาที่ไม่แนะนำมาตั้งแต่ต้น ดังจะเห็นได้จากสถานะของการเปิดเสรีการค้าบริการตาม GATS ที่ระดับการเปิดเสรียังคงมีช่องว่างให้ผูกพันอีกมาก แต่โดยเปรียบเทียบแล้วไทยและสมาชิกอาเซียนยังมีระดับการเปิดเสรีบริการที่ต่ำกว่า

นอกจากข้อผูกพันตาม GATS แล้ว ข้อผูกพันตาม RTA ที่มีอยู่ระหว่างอาเซียนกับเกาหลี เช่น AFAS หรือ APEC ก็มีส่วนอยู่บ้างในการเอื้ออำนวยความสะดวก การเคลื่อนย้าย natural person ตาม mode 4 ไปตามการลงทุน หรือ mode 3 ของ GATS ที่เน้นในผู้บริหาร / ผู้ชำนาญการมากกว่าที่จะเป็นการเปิดเสรีโดยทั่วไปทุกระดับ ในขณะที่การลงทุนในเกาหลีมีข้อห้าม / ข้อจำกัดน้อยกว่าทางอาเซียน

ข้อเสนอเชิงนโยบายจึงได้แนะนำให้กระบวนการจัดทำข้อตกลงแม่บทการเจรจาเสรีจลีนก่อนที่จะเจรจาเรื่องบริการ เพราะผลประโยชน์ด้านการค้าสินค้ามีน้ำหนักมากกว่า โดยไม่แนะนำให้ผูกพันหรือทำให้มีพันธกรณีมากกว่าที่มีอยู่กับWTO หรือ อาเซียน(หากมี) ซึ่งอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าไม่ควรใช้ GATS plusเป็นพื้นฐานในการจัดทำข้อตกลงด้านบริการ

ประเด็นสำคัญในการเจรจาอาจมี 2 ประเด็นหลักคือ (1) การเคลื่อนย้ายแรงงานตาม mode 4 ของ GATS ที่มีความก้าวหน้าในการเปิดเสรีน้อยกว่า mode อื่นๆ ที่จะมีผลต่อสาขาบริการที่ไทยให้ความสนใจ เช่น สปา หรือ ร้านอาหารไทย ในเรื่องต่างๆ เช่น คำจำกัดความต่างๆ การจำแนกระดับความสามารถและอาชีพ ระยะเวลาในการพำพักอาศัย และ (2) การใช้ cluster approach เป็นกรอบใน

การเจรจาเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและครอบคลุมสาขาบริการที่จำเป็น โดยอาจไม่จำเป็นต้องเปิดทุกสาขา
บริการหรือเปิดเสรีเป็นบางส่วนในบางสาขาก็ได้